

Тест за власт

Правосудни систем као Ахилова пета у борби против корупције. Појединац у мрежи институција увезаних неефикасношћу заправо не може много да уради

ТАЊА НИКОЛИЋ ЂАКОВИЋ

Десетине особа ухапшене су последњих шест месеци у Србији због корупције, али ниједна није осуђена. У таквим околностима, хиперактивност ма ког појединца не може надокнадити ни приближно одсуство система. "Правосудни систем је Ахилова пета борбе против корупције", каже Владимир Гоати, директор Транспаренси Србија.

Отуда скор – без иједне оптужнице за политичке актере "тешке категорије".

Корупција није специјалитет балканских неразвијених земаља, нити ексклузивитет посткомунистичких држава, као што је Србија. Током 2000. године у САД је ухапшено 2.700 људи због корупције, а само против њих 600 подигнуте су оптужнице. Много лакше је покренути поступак него обезбедити несумњиве доказе које не можете побијати и који воде осуђујућој пресуди.

Јер, кроз стотине различитих имена, десетине највистренијих рачуновођа претаче новац кроз мрежу хиљада појединачних рачуна, користећи на десетине сигурних офшор дестинација. Тајна операција, започета обично договором

без сведока, оверава се у четири ока, и када су професионалци у питању, тргови ефикасно нестају и тешко да их можете наћи.

МРЕЖА За успостављање таквог система способног за разбијање и продор у тако чврсто осигуране мреже трансфера новца није довољан рок од месец, још мање од недељу дана, у питању су године, неопходни су високоспецијализовани кадрови.

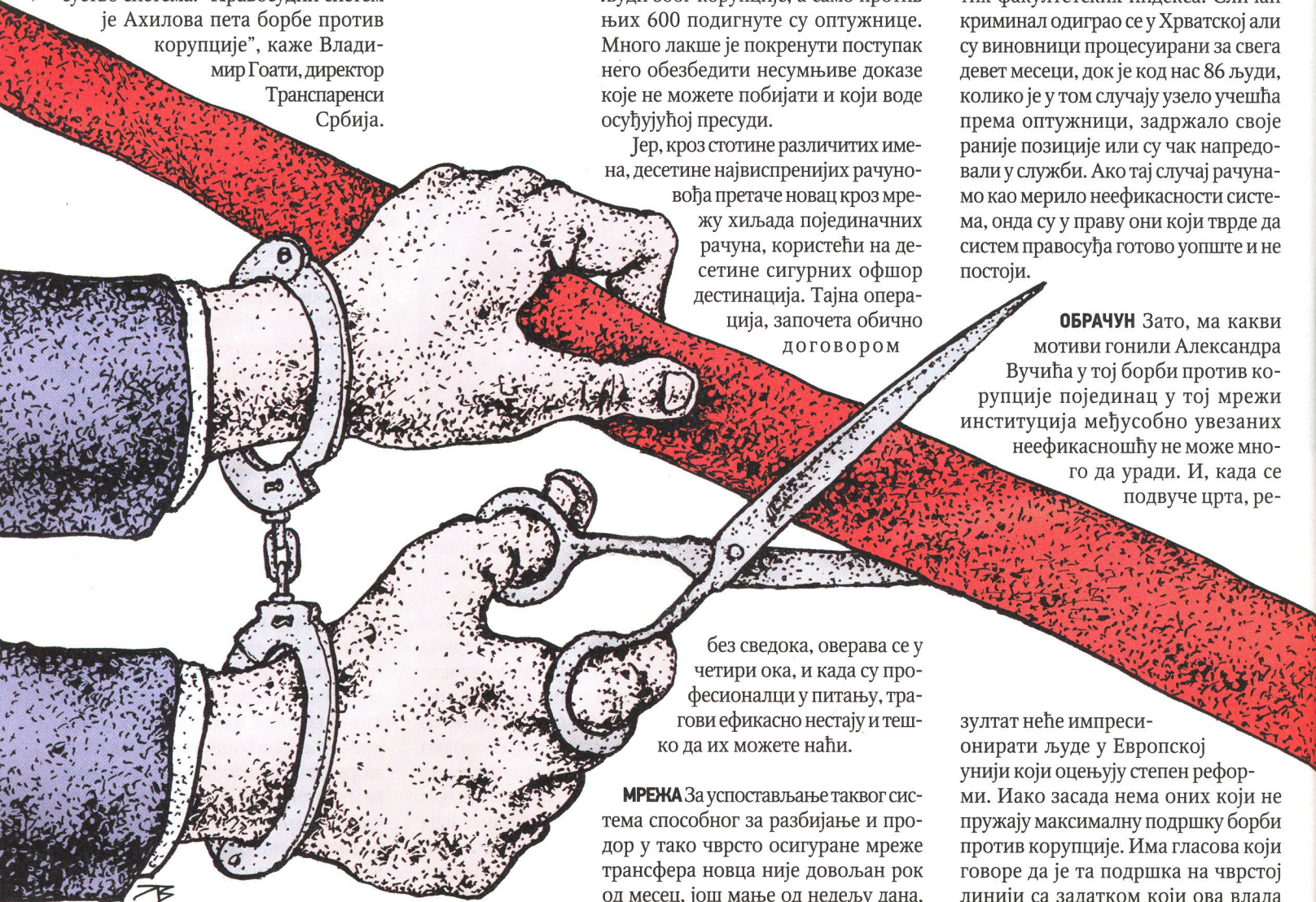
У тако тешко ухватљивој флуидној материји као што је корупција постоје ипак инструменти који мере перцепцију индекса корупције у једној држави и тај индекс лоцира Србију на 80. место ранг-листе од 146 земаља у свету. Док се неке суседне земље померају ка дну те листе, Србија и ту позицију чврсто држи последњих шест година.

„То стање можда може да буде промењено за годину, две, али оно што је до сада отежавало борбу против корупције је масован десант на професионалне положаје у државној управи и јавним предузећима. Политичка места одавно су припала партијама. У правосуђу није ништа другачије“, каже Гоати.

Пример ефикасности правосудног система одсликава случај продајних факултетских индекса. Сличан криминал одиграо се у Хрватској али су виновници процесуирани за свега девет месеци, док је код нас 86 људи, колико је у том случају узело учешћа према оптужници, задржало своје раније позиције или су чак напредовали у служби. Ако тај случај рачунамо као мерило неефикасности система, онда су у праву они који тврде да систем правосуђа готово уопште и не постоји.

ОБРАЧУН Зато, ма какви мотиви гонили Александра Вучића у тој борби против корупције појединац у тој мрежи институција међусобно увезаних неефикасношћу не може много да уради. И, када се подвуче црта, ре-

зултат неће импресионирати људе у Европској унији који оцењују степен реформи. Иако засада нема оних који не пружају максималну подршку борби против корупције. Има гласова који говоре да је та подршка на чврстој линији са задатком који ова влада мора да испуни када је реч о решавању питања Косова и да је ништа не

сме угрожити. Све што је учвршћује треба подржати.

Шеф делегације Европске уније у Србији Венсан Дежер на округлом столу организованом на тему борбе против корупције није се шалио када је рекао да не може само један човек да се бори против корупције и да је неопходно да у томе учествује цела држава како би се искоренила ова болест која је захватила цело друштво. Он цени кораке вицепремијера, али инсистира на ономе што је неопходно за једно демократско друштво, а то је да кључну улогу треба да одиграју независне институције, не само у репресији, већ и у превенцији.

“Државна ревизорска институција поднела је многе пријаве, такође, а није било ефекта. Због чега?”, питао је Дежер.

Он је рекао оно што ће се ускоро испоставити као захтев ЕУ - борба против корупције не може бити заустављена на нивоу притвора или истрага, потребне су осуђујуће пресуде. А за то су неопходне две велике реформе, правосудја и државне управе, како би видели конкретне резултате, а не само најаве у медијима и таблоидима.

Бивши функционер Владе Оливер Дулић месецима је оптуживан за корупцију. У медијима је најављивано његово хапшење, али је оно изостало. За разлику од њега, бивши министар пољопривреде Саша Драгин ухапшен је новембра прошле године под сумњом да је учествовао у малверзацијама са продајом регресивног минералног ђубрива, али до данас нема пресуде. У случају Агробанка где је преко 20 особа оптужено за злоупотребу положаја суд је управо тражио допунска вештачења иако је оптужница подигнута пре више од месец дана. Питање је шта су могуће индиције селективне борбе против корупције, шта је део политичког обрачуна а шта суштински обрачун

НАЦРТ СТРОГОГ НАДЗОРА

Нацртом Стратегије за борбу против корупције предвиђен је строг надзор њеног спровођења и примене који ће обављати Агенција за борбу против корупције. Агенција извештај о борби против корупције требало би да подноси Скупштини Србије као посебан извештај, а не у склопу годишњег, како је то до сада рађено. Скупштина мора да донесе обавезујуће закључке на основу извештаја. Неиспуњавање обавеза из Акционог плана који ће бити урађен на основу Стратегије, третираће се као кршење Закона о Агенцији за борбу против корупције, за шта се може изрећи мера упозорења или мера објављивања препоруке за разрешење. Једино се не зна када ће ова стратегија бити готова и усвојена у Скупштини.

са криминалом ове врсте. “Политика је увек заинтересована за поене”, каже криминолог Златко Николић. А јасно је да се највише поена код бирача прикупља борбом против онога што им је најболније. “Народ воли да чује и када су недодирљиви, свемоћни – немоћни. То је врста сатисфакције за сопствено осећање немоћи”, каже он.

СТРАТЕГИЈА Не сумњајући да Србија нема институционалне претпоставке за сузбијање корупције, Николић оцењује да нажалост то сада зависи само од политичке воље, које до сада није било, те стога нисмо могли да имамо ни институције, а као последица тога је примарна капитализација или „лоповска“, како се назива у сивим економијама.

Стога, нови нацрт Стратегије за борбу против корупције за Николића није ништа друго до збирка жеља. У акцијама на терену, међутим, он не види много политике, или политичког обрачуна, ма како постају видљивије индиције томе у прилог. Свој став заснива на чињеници да је ипак та акција махом повезана са извештајима Савета за борбу против корупције. „А не може се приговорити Бараћевој да је била политички острашћена. И те буразерске приватизације и послови именовани су не сада, него раније“, наводи Николић. Је ли борба против корупције селективна? Беко, чије је име Бараћева често помињала у веома спорним случајевима, и често

У компликованим случајевима високе корупције не може да се дође до конкретнијег резултата за свега неколико месеци

увезаним са Мишковићем, тест је за Вучића. Бараћева је најжешћи спор и имала са Беком, који је тражио заштиту од ње, и нашао је у претходној влади, код премијера Мирка Цветковића лично. Цветковић је, први пут обраћајући се Савету за борбу против корупције, проследио Бекове оптужбе на рачун рада Верице Бараћ и њених сарадника. Зашто Беко, дугогодишњи Мишковићев пословни партнер, није у притвору? Криминолог Златко Николић каже: „Можда је опрезније радио“. Опрезније од Мишковића?

ЕФЕКТИ Експерт за корупцију из ОЕБС-а Саша Варинац није заинтересован за појединачна имена. Не брине га ни нови култ личности у најави. “Евидентно, борба против корупције постоји. Важни су ефекти и резултати, а резултата има”, каже он. Питање је, међутим, како је могуће да у истрази злоупотреба у пословању „Колубаре“, уз сумњу да је злоупотребама то предузеће оштећено за више милиона евра, нема баш ниједног политичара. Најављивано је и хапшење Милутина Мркоњића, актуелног министра саобраћаја, због спорног посла државе са словеначком фирмом „Нуба вест“... И то све тако до самог премијера Ивице Дачића, чије саслушање је најављивано у вези са сусретима са Родољубом Радуловићем, Мишом Бананом, партнером нарко-боса Дарка Шарића.

Како год, ОЕБС је само једна од организација која очекује да у наступајућем периоду институције у Србији функционишу у пуном капацитету, уз довољно стручног, специјализованог знања и у међусобној координацији. И Варинац верује да неки случајеви једноставно не могу да се пожуре због обима материјала истраге и да до конкретнијег резултата у компликованим случајевима високе корупције не може да се дође за свега неколико месеци. “Покренути су озбиљни случајеви, а озбиљни случајеви захтевају озбиљан приступ”, каже он.

Епилог спектакуларних хапшења може се чекати неко време, али не заувек. То је тест који ће показати ко је јачи - држава или они у чијим рукама су паралелни системи власти на свим њеним нивоима и у свим институцијама.